

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 310561 22 Rev
Banjaluka: 25.8.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednica vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužitelja A.T. d.o.o. B., koga zastupa punomoćnik M.P., advokat iz B., protiv tuženog S.A. iz B., koga zastupa punomoćnik S.G., advokat iz B., radi isplate, vrijednost spora 61.993,82 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 310561 21 Gž od 18.3.2022. godine, na sjednici održanoj 25.8.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja, obe nižestepene presude preinačavaju i sudi tako što se tužbeni zahtjev tužitelja odbija u cijelosti, a tužitelj obavezuje da tuženom na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 8.080,00 KM.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.535,63 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 310561 19 P od 5.7.2021. godine, obavezan je tuženi da tužitelju na ime štete isplati iznos od 62.383,82 KM sa zakonskom zateznom kamatom obračunatom za period od 31.8.2018. godine do 17.3.2021. godine u iznosu od 17.149,31 KM i zakonsku zateznu kamatu na iznos glavnog duga od 62.383,82 KM počev od 18.3.2021. godine do isplate, te da tužitelju na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 6.755,60 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate, sve u roku od 30 dana.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 310561 21 Gž od 18.3.2022. godine, žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 1.312,50 KM, kao i zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora na žalbu u iznosu od 1.535,63 KM.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tužitelj u odgovoru predlaže da se revizija odbije, a tuženi obaveže na naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora u iznosu od 1.535,63 KM.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja o kom je odlučeno prvostepenom presudom.

Prvostepeni sud je utvrdio: da je tužitelj upisan u Registar Okružnog privrednog suda u Banjaluci temeljem rješenja broj ... od 15.6.2016. godine, da je osnivač tužitelja JP A. RS da je tuženi kod tužitelja obavljao funkciju direktora u periodu od 15.6.2016. godine do 31.8.2018. godine, da je tuženi sa funkcije direktora razrješen odlukom tužitelja broj ... od 23.8.2018. godine, da je nalazom vještaka ekonomske struke Č.S. utvrđeno da je u periodu od 15.6.2016. godine do 15.1.2019. godine kod tužitelja nastao manjak u iznosu od 62.383,82 KM zbog nenaplaćenih usluga prodaje avio karata, turističkih aranžmana, hotelskih rezervacija i putničkog zdravstvenog osiguranja, da je protiv tuženog Okružno tužilaštvo u Banjaluci podiglo 25.8.2020. godine optužnicu broj T 13 0 KTPO 0045282 19 zbog krivičnog djela „pronevjere“ iz člana 316. stav 1. u vezi sa stavom 3. Krivičnog zakona RS, da je u tužilačkom predmetu provedeno finansijsko vještačenje po vještaku M.G. koja je za period od 1.12.2016. godine do 15.1.2019. godine, kod tužitelja utvrdila postojanje manjka u iznosu od 56.937,80 KM.

Prvostepeni sud je ocjenom izvedenih dokaza, iskaza svjedoka, računa i nalaza vještaka Č.S., našao dokazanim da je tuženi izdavao račune trećim licima za turističke usluge i iste evidentirao kao žiralno plaćanje, slijedom čega tužitelj nije naplatio iznos od 62.383,82 KM na ime pruženih usluga.

Ocjenom iskaza svjedoka B.S. i S.V., prvostepeni sud nalazi dokazanim da je tuženi „sporne račune naplaćivao u gotovom novcu, a zavodio pod žiralno plaćanje“, a da je odgovornost tuženog utvrdio na osnovu podneska od 10.1.2019. godine, u kome tuženi „navodi da je on odgovoran za nenaplaćena potraživanja“.

Zaključak prvostepenog suda jeste da je krivica tuženog u tome što je trećim licima izdavao račune za turističke usluge sa žiralnim načinom plaćanja iako je usluga trebala biti plaćena gotovinski, te da se „nedopuštena štetna činjenica ogleda u propuštanju tuženog koji je izdao račune za usluge, a nije ih naplatio“, što je u uzročnoj vezi „sa manjkom sredstava na računu tužitelja“

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 154., 155. i 277. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO) u vezi sa odredbom člana 142. Zakona o radu („Službeni glasnik RS“, broj 1/16, 66/18 i 119/21-u daljem tekstu: ZR), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja, ali ne i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tuženog i potvrđuje prvostepenu presudu.

Stav je drugostepenog suda da je manjak nastao u periodu dok je tuženi bio direktor tužitelja i kada tužitelj nije imao „propisanu mogućnost da se vrši odgođeno plaćanje usluga“, već je naplata pruženih usluga bila u primanju gotovog novca.

Za razliku od prvostepenog suda koji je za pravni osnov uzeo naknadu štete, drugostepeni sud nalazi da se radi o sticanju bez osnova (član 210. ZOO) i stoga „prihvata zaključak prvostepenog suda da je sporni novčani iznos tuženi prisvojio bez pravnog osnova“.

Drugostepeni sud cijeni da je prvostepeni sud pravilno ocjenio iskaze svjedokinja B.S. i S.V., koje su iskazale da su u kontaktima sa klijentima dobile informacije da su oni nenaplaćene fakture na kojima je zasnovan nalaz, „neposredno platili na blagajni tužitelja“.

Drugostepena odluka nije pravilna i zakonita.

Revizija ukazuje na povrede odredbe člana 8. ZPP jer smatra da je proizvoljno ocjenjen iskaz svjedokinja B.S. i S.V. i na povrede odredbe člana 123. ZPP jer je povrijeđeno pravilo tereta dokazivanja, slijedom čega da su nižestepeni sudovi izveli proizvoljan zaključak da je tuženi prisvojio novčani iznos koji se potražuje tužbom.

Protiv tuženog je u toku krivični postupak zbog krivičnog djela „pronevjere“ iz člana 316. stav 1. u vezi sa stavom 3. Krivičnog zakona RS, koji nije okončan do zaključenja rasprave pred prvostepenim sudom.

Odredbom člana 142. stav 1. ZR propisano je da radnik koji na radu ili u vezi sa radom namjerno ili iz krajnje nepažnje pričinu materijalnu štetu poslodavcu dužan je da tu štetu naknadi. Na pitanje naknade štete pričinjene na radu ili u vezi sa radom koja nisu posebno uređena ovim zakonom, primjenjuju se propisi ZOO (član 148. ZR).

Prvostepeni sud je osnov odgovornosti tuženog cijenio prema odredbama člana 154. stav 1. u vezi sa članom 155. i 158. ZOO (šteta), dok je drugostepeni sud odgovornost tuženog zasnovao na odredbi člana 210. ZOO (neosnovano obogaćenje)

Iz nalaza vještaka Č.S. sačinjenog 17.3.2021. godine, a što potvrđuju i drugi materijalni dokazi (računi), proizilazi da je u periodu od 15.6.2016. godine do 15.1.2019. godine tužitelj izdavao račune za prodaju avio karata, turističkih aranžmana, hotelskih rezervacija i putničkog zdravstvenog osiguranja u ukupnom iznosu od 80.415,22 KM, da je žiralno naplaćen iznos od 17.657,40 KM, storniran iznos od 374,00 KM i nenaplaćen iznos od 62.383,82 KM, da u tom periodu tužitelj nije imao akt kojim je dozvoljeno odgođeno plaćanje usluga, da je postojala gotovinska blagajna i vođen je dnevnik blagajne, a da su u poslovnoj dokumentaciji sve sporne fakture za koje se tereti tuženi uredno zavedene i da nisu naplaćene od korisnika usluga.

Napred navedene činjenice kao dokazane prihvata i ovaj sud.

Da bi došlo do odgovornosti za štetu potrebno je ne samo da neko lice pretrpi štetu, već i postojanje drugih pretpostavki: subjekt odgovoran za štetu, štetna radnja, protivpravnost štetne radnje i uzročna veza između štetne radnje i štete.

U predmetnoj parnici tužitelj od tuženog potražuje isplatu određenog iznosa navodeći u tužbi da je gotovinski naplatio pružene usluge i novac zadržao, čime mu je nanesena šteta u iznosu od 62.383,82 KM.

Pravilno prvostepeni sud nalazi osnov odgovornosti u odredbama člana 154. i 158. ZOO, dok je drugostepeni sud pogrešno za pravni osnov uzeo sticanje bez osnova (član 210. ZOO). Međutim pogrešno označenje materijalnopravnog propisa je bez značaja za pravilnost i zakonitost odluke, ako utvrđene činjenice ukazuju da je zahtjev trebalo usvojiti pa nekom drugom osnovu, što ovdje nije slučaj.

Dakle, da bi se tužbeni zahtjev mogao usvojiti, tužitelj je imao obavezu dokazati da je tuženi uzimao gotov novac od klijenata za pružene usluge i da je taj novac (u utuženom iznosu) zadržao za sebe, a morao je biti položen u blagajnu.

Teret dokazivanja (član 123. stav 1. ZPP) ovih činjenica, van svake sumnje, nalazi se na strani tužitelja.

Tuženi ne može dokazivati negativnu činjenicu tj. da utuženi iznos nije prisvojio jer bi u okolnostima konkretnog slučaja to za njega predstavljalo *probatio diabolica* i pretjeran teret.

Tuženi je dokazao, što slijedi iz nalaza vještaka, da su svi sporni računi uredno evidentirani u poslovnoj dokumentaciji kao dug trećih lica (klijenata).

Iskaz svjedokinje S.V. da je ona „lično vidjela“ da je klijent gotovinski plaćao traženu uslugu i da tuženi „preuzima novac i izdaje račun, međutim novca nema u blagajni“, kao ni iskaz svjedokinje B.S. „sve je naplaćeno u kešu tuženi je uzeo sebi osim nekog manjeg iznosa“, nije dovoljan da sud izvede zaključak o odgovornosti tuženog. Naime, ove svjedokinje nisu navele vrijeme kada se to desilo, nisu se izjasnile o kojim računima je riječ, koji iznos novca je primljen i koji iznos zadržan od strane tuženog, da li je to bilo jednom ili više puta, a niti tvrde da su vidjele tuženog da uzima novac iz blagajne. One samo pretpostavljaju da je tuženi uzeo novac primljen od klijenata jer novac nije zatečen u blagajni.

Prema utvrđenim činjenicama postojala su dva ključa blagajne, jedan je imao tuženi, a drugi su dijelile svjedokinje.

Tužitelj je iskazom svog zakonskog zastupnika S.S., želio dokazati činjenicu da je kontaktirao „neke klijente (njih 15)“ i te podatke dostavio kriminalističkoj policiji, a od njih (policije) je saznao da su ti klijenti uplate vršili „na lični računa A.“. Ovi navodi nisu potvrđeni izjavama ili saslušanjem klijenata sa kojim je kontakt ostvaren, niti ispravama koje bi dokazivale uplate po spornim računima na lični račun tuženog ili da je na te okolnosti predloženo saslušanje lica iz policije od koga je dobijena navedena informacija.

Ovi navodi o uplatama na račun tuženog kontradiktroni su izjavama svjedokinja koje su iskazale da su „vidjele da tuženi preuzima novac i izdaje račun“, odnosno da je „sve naplaćeno u kešu“.

Drugostepeni sud je privatio ocjenu prvostepenog suda da tuženi „nije izveo nijedan dokaz kojim bi osporio navode iz svog podneska od 10.1.2019. godine“. Ovim podneskom, koji predstavlja potpisanu izjavu, tuženi prihvata da snosi „ličnu odgovornost za sve račune izdate do 31.8.2018. godine“, kao direktor, te da se „nenaplaćene fakture odnose na žiralnu uplatu koje i neće biti evidentirane kroz blagajnu“. U izjavi ne priznaje da je prisvojio utuženi iznos.

Ovaj sud nalazi da je obrazloženje pobijane odluke proizvoljno i da sve utvrđene činjenice koje su relevantne, zajedno sa izvedenim dokazima, ukazuju da je tuženi kao direktor postupao protivno pravilu poslovanja jer je omogućavao žiralno plaćanje usluga iako to nisu predviđali unutarnji akti poslovanja tužitelja, ali da nisu bile dovoljne da se izvede zaključak koji bi van razumne sumnje potvrdio stav da je tuženi za sebe zadržao utuženi iznos i time prčinio štetu tužitelju.

U vezi sa mogućim izvršenjem krivičnog djela „pronevjere“ protiv tuženog se vodi krivični postupak i ako se u tom postupku utvrdi njegova krivična odgovornost, tužitelj može ponovo pokrenuti parnicu radi naknade štete (ako u krivičnom postupku ne postavi imovinskopravni zahtjev ili sa istim bude upućen na parnicu) jer se neće raditi o *ius redicata*.

S obzirom da je došlo do preinačenja odluke, ovaj sud je saglasno odredbi člana 397. stav 2. ZPP dužan da odluči o troškovima cjelokupnog postupka.

Odluka o troškovima postupka se zasniva na odredbi člana 386. stav 1. 387. i 396. stav 1. i 2. ZPP, u vezi sa Tarifom o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS“, broj 68/05). Tuženi je troškove postupka obračunao u skladu sa vrijednošću spora (član 2. tarifni broj 2 u vezi sa članom 14. stav 2. navedene tarife.

Troškovi tuženog u prvostepenom postupku iznose 5.232,50 KM, troškovi na ime sastava žalbe 1.312,50 KM i troškovi na ime sastava revizije 1.535,60 KM (troškove takse na žalbu i reviziju tuženi nije tražio), odnosno ukupno 8.080,60 KM.

Zahtjev tužitelja za naknadu troškova na ime sastava odgovora na reviziju nije osnovan samom činjenicom da je revizija protivne strane usvojena.

Temeljem odredbe člana 250. stav 1. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednica vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić